

VII.522.4.2016.AG

Pan
Paweł Szalamacha
Minister Finansów
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi od obywateli, którzy na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o wykonywaniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA (Dz. U. poz. 1712, dalej jako: ustawa) zobowiązani zostali przez rozmaite instytucje finansowe do składania oświadczeń, o których mowa w art. 19 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy, raportujące polskie instytucje finansowe mają obowiązek wystąpić do posiadacza rachunku z żądaniem przedstawienia oświadczenia, o którym mowa w ust. B części III załącznika I do Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA, podpisanej w Warszawie 7 października 2014 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 1647, dalej jako: IGA). **Na podstawie art. 19 ust. 5 ustawy, posiadacz rachunku jest obowiązany do przedstawienia oświadczeń wskazanych w żądaniu, o którym mowa w ust. 1. Oświadczenia takie zawierają klauzulę „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”, która zastępuje pouczenie o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.**

Kolejne przepisy ustawy stanowią, że raportująca polska instytucja finansowa jest obowiązana do blokady rachunku finansowego, jeżeli w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy (czyli do 1 grudnia 2016 r.) nie otrzymała w odniesieniu do tego rachunku wskazanego oświadczenia. Blokada rachunku finansowego, zgodnie z art. 19 ust. 7 ustawy, polega na czasowym uniemożliwieniu dysponowania i korzystania ze wszystkich wartości majątkowych zgromadzonych na rachunku finansowym, w tym również przez instytucję finansową. Powyższe przepisy oznaczają, że w grudniu 2016 r. nastąpi blokada rachunków osób, które nie dopełniły stosownych formalności.

Rzecznik Praw Obywatelskich, stojąc na straży konstytucyjnych praw i wolności obywateli, pragnie podkreślić, że przepisy zarówno IGA, jak i ustawy, budzą istotne zastrzeżenia pod kątem ich zgodności z Konstytucją. W szczególności, wskazane wyżej regulacje zobowiązują posiadaczy rachunków do składania oświadczeń pod rygorem odpowiedzialności karnej w sytuacji, w której pojęcia użyte w treści oświadczenia nie są wyjaśnione i uregulowane w aktach prawa powszechnie obowiązującego. Zgodnie bowiem z ust. B części III załącznika I IGA, do którego odsyła ustawa, oświadczenie ma pozwolić polskiej instytucji finansowej na określenie, czy posiadacz rachunku jest rezydentem Stanów Zjednoczonych do celów podatkowych. W związku z powyższym, instytucje finansowe zobowiązują posiadaczy rachunków do składania oświadczeń, w których stwierdza się, że się jest lub nie jest rezydentem/podatnikiem USA. Należy dodać, że niektóre z instytucji finansowych drobnym drukiem w przypisie dodają, że taka definicja powinna być interpretowana zgodnie z przepisami Kodeksu Podatkowego USA (ang. *Internal Revenue Code*), który to jednak dokument nie jest częścią prawa powszechnie obowiązującego w Polsce. Definicja taka nie znalazła się również w IGA.

Konsekwencje złożenia oświadczenia niezgodnego z prawdą są dla posiadacza rachunku bardzo poważne, łącznie z odpowiedzialnością karną. Z kolei niezłożenie oświadczenia oznaczać będzie blokadę rachunku.

W związku z powyższym należy uznać, że art. 19 ustawy w podanym wyżej zakresie może być niezgodny z Konstytucją, w szczególności z wynikającą z art. 2 zasadą określoności przepisów prawa i zasadą przyzwoitej legislacji. W orzeczeniu w sprawie o sygn. akt K 6/02, ale także w wielu innych, Trybunał Konstytucyjny wskazał,

że „naruszeniem Konstytucji jest stanowanie przepisów niejasnych, wieloznacznych, które nie pozwalają obywatelowi na przewidzenie konsekwencji prawnych jego zachowań. Należyta poprawność, precyzyjność i jasność przepisów prawnych ma szczególne znaczenie, gdy chodzi o ochronę konstytucyjnych praw i wolności człowieka i obywatela. Adresat normy prawnej musi wiedzieć, jakie jego zachowanie i z jakich przyczyn ma znaczenie prawne”. Wielokrotnie też dodawał, że dziedziną, w której nakaz określoności wymaga szczególnego zaakcentowania jest dziedzina prawa karnego (por. orzeczenia w sprawach K 6/02, czy K 41/02). Zasady przyzwoitej legislacji obejmują m.in. wymaganie określoności przepisów, które muszą być formułowane w sposób poprawny, precyzyjny i jasny, a standard ten wymagany jest zwłaszcza, gdy chodzi o ochronę praw i wolności.

Należy więc stwierdzić, że konieczna jest pilna zmiana powyższych przepisów i uregulowanie w akcie prawa powszechnie obowiązującego stosownych definicji tak, by osoba podpisująca oświadczenie miała świadomość prawną treści składanego oświadczenia i potrafiła precyzyjnie stwierdzić spełnienie przesłanek, uzasadniających posiadanie lub nieposiadanie statusu rezydenta podatkowego USA.

W związku z powyższym, działając na podstawie 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r., poz. 1648 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Z poważaniem